

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Н. М. Вдовенко, Л. В. Сокур, Л. Г. Михальчишина

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**



Методичні вказівки до вивчення дисципліни
для студентів ОС «Магістр»
спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми «Прикладна економіка»

Київ 2021

УДК 35.01:351.84

*Рекомендовано Вченою радою економічного факультету
(протокол № 7 від 27 квітня 2021 р.)*

Рецензенти:

Шапошников К. С., доктор економічних наук, професор, директор
Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій

Кірейцева О. В., к.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Вдовенко Н. М., Сокур Л. В., Михальчишина Л. Г. *Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів ОС «Магістр» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Прикладна економіка»*. К.: НУБіП України, 2021. 100 с.

У методичних вказівках до вивчення дисципліни, подано перелік основних теоретичних і практичних завдань для складання підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності». Наведено програму дисципліни, зміст лекційного матеріалу, практичні та індивідуальні завдання, критерії оцінювання знань студентів, список рекомендованої літератури. Методичні вказівки призначені для викладачів, які працюють зі студентами ОС «Магістр» спеціальність 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Прикладна економіка».

Укладачі:

ВДОВЕНКО Наталія Михайлівна

СОКУР Лариса Володимирівна

МИХАЛЬЧИШИНА Лариса Гаврилівна

© Вдовенко Н. М., Сокур Л. В.,

Михальчишина Л. Г., 2021

© НУБіП України, 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
Описнавчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності»	5
Тема 1. Поняття науки та наукового дослідження	6
Тема 2. Методологія наукових досліджень	13
Тема 3. Методика наукових досліджень	28
Тема 4. Зміст та складові науково-дослідного процесу	47
Тема 5. Форми відображення результатів наукових досліджень	64
Тема 6. Методика підготовки і оформлення курсових, дипломних та магістерських робіт	74
Тема 7. Поняття інтелектуальної власності	87
Критерії оцінювання знань студентів	95
Теми завдань для самостійної роботи студентів	97
Індивідуальне науково-дослідне завдання	99
Перелік питань для контролю	100
Список рекомендованих джерел	103

ПЕРЕДМОВА

Підвищення вимог до підготовки фахівців з економіки вимагає відповідного теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності студентів. Успішне володіння навичками дослідження та творчої роботи студентами допомагає їм порівняно легко включитися у професійну діяльність, переводити наукові знання в площину практичного використання.

На нинішньому етапі розвитку економіки користуються «попитом» ті випускники університетів, які здатні досліджувати процеси і явища та об'єкти застосування їх знань з метою виявлення прихованих можливостей цих об'єктів та спрямування процесів в них у необхідному напрямку. Саме тому для студентів усіх спеціальностей із навчальних дисциплін ознайомчого характеру переходить в розряд однієї із ключових навчальних дисциплін «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності», метою викладання якої є те, як проводити наукові дослідження за вибраною темою, як ставити експерименти для створення бази даних та перевірки висунутих гіпотез, як обробляти експериментальні дані та використовувати їх при синтезі математичних моделей об'єктів дослідження та процесів в них, як ідентифікувати синтезовані математичні моделі і оцінювати їх достовірність, як здійснювати комп'ютерне моделювання та оптимізацію об'єктів і процесів в них з використанням цих математичних моделей, як генерувати винахідницькі ідеї та патентно закріплювати своє авторство на винаходи, як оцінювати економічний та інші ефекти від реалізації результатів наукових досліджень та організаційно забезпечувати ці дослідження.

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»**

Освітній ступень, спеціальність, спеціалізація, ОПП		
Освітній ступінь	<i>ОС «Магістр»</i>	
Спеціальність	<i>051«Економіка»</i>	
Освітньо-професійна програма	<i>«Прикладна економіка»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Загальна кількість годин	9 0	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>i</i> <i>c</i> <i>n</i> <i>u</i> <i>t</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>15год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>7год.</i>
Лабораторні заняття	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>45 год.</i>	<i>год.</i>
Індивідуальні завдання	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>3 год.</i>	<i>год.</i>

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ НАУКИ ТА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Наука як система знань. Основні поняття науки
2. Поняття наукового дослідження: основні ознаки та характеристики.
3. Вимоги до визначення наукових досліджень
4. Основні види наукових досліджень

Рекомендовані джерела:

1. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL :<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
2. Астрелін І. М., Концевой А. Л., Концевой С. А. Основи наукових досліджень: навч. посіб. К.: НТУУ «КПІ», 2017. 315 с.
3. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. К. : Вища школа, 2011. 271 с.
4. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень: Навчальний посібник. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
5. Галаєва Л. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: НАУ, 2012. 78 с.
6. Головій В. М., Кузькін Є.Ю., Піддубна Л.В. Основи наукової діяльності: методологія, організація, оформлення результатів : Навчальний посібник. К.: «Хай-Тек Пресс», 2010. 344 с.
7. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень: посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 57 с.
8. Кислий В. М. Організація наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 224 с.
9. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
10. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
11. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посібник. К.: Алерта, 2014. 622 с.
12. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджен : навч.-метод. посібник. Полтава: Оріяна, 2012. 180с.
13. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : Навч. пос. К.: Кондор, 2016. 206 с.
14. Основи наукових досліджень : конспект лекцій / укладач Е. В. Колісніченко. Суми : Сумський державний університет, 2012. 83 с.

1. Наука як система знань. Основні поняття науки

Наука – це сфера людської діяльності, спрямована на вироблення нових знань про природу, суспільство і мислення.

Поняття «наука» включає в себе як діяльність, спрямовану на здобуття нового знання, так і результат цієї діяльності – суму здобутих наукових знань, що є основою наукового розуміння світу. Науку ще розуміють як одну з форм людської свідомості. Термін «наука» застосовується для назви окремих галузей наукового знання.

Закономірності функціонування та розвитку науки, структури і динаміки наукового знання та наукової діяльності, взаємодію науки з іншими соціальними інститутами і сферами матеріального й духовного життя суспільства вивчає спеціальна дисципліна – **наукознавство**. Одним з основних завдань наукознавства є розробка класифікації наук, яка визначає місце кожної науки в загальній системі наукових знань, зв'язок усіх наук. Найпоширенішим є розподіл усіх наук на науки про природу, суспільство і мислення.

Наука, як специфічна діяльність спрямована на отримання нових теоретичних і прикладних знань про закономірності розвитку природи, суспільства і мислення, характеризується такими **основними ознаками**:

- наявністю систематизованого знання (наукових ідей, теорій, концепцій, законів, закономірностей, принципів, гіпотез, основних понять, фактів);
- наявністю наукової проблеми, об'єкта і предмета дослідження;
- практичною значущістю як процесу, що вивчається, так і знань про нього.

Наукова ідея – інтуїтивне пояснення явища (процесу) без проміжної аргументації, без усвідомлення всієї сукупності зв'язків, на основі яких робиться висновок. Вона базується на наявних знаннях, але виявляє раніше не помічені закономірності. Наука передбачає два види ідей: конструктивні й деструктивні, тобто ті, що мають чи не мають значущості для науки і практики. Свою специфічну матеріалізацію ідея знаходить у гіпотезі.

Гіпотеза – наукове припущення, висунуте для пояснення будь-яких явищ (процесів) або причин, які зумовлюють даний наслідок. Розрізняють **нульову, описову (понятійно-термінологічну), пояснювальну, основну робочу і концептуальну гіпотези**. Якщо гіпотеза узгоджується з науковими фактами, то в науці її називають теорією або законом.

Гіпотези (як і ідеї) мають імовірнісний характер і проходять у своєму розвитку **три стадії**: накопичення фактичного матеріалу і висунення на його основі припущень; формулювання гіпотези і обґрунтування на основі припущення прийнятної теорії; перевірка отриманих результатів на практиці і на її основі уточнення гіпотези.

Якщо при перевірці результат відповідає дійсності, то гіпотеза перетворюється на наукову теорію. Гіпотеза висувається з надією на те, що вона, коли не цілком, то хоча б частково, стане достовірним знанням.

Закон – внутрішній суттєвий зв'язок явищ, що зумовлює їх закономірний розвиток. Для доведення закону наука використовує судження.

Судження – думка, в якій за допомогою зв'язку понять стверджується або заперечується що-небудь. Судження про предмет або явище можна отримати або через безпосереднє спостереження будь-якого факту, або опосередковано – за допомогою умовиводу.

Умовивід – розумова операція, за допомогою якої з певної кількості заданих суджень виводиться інше судження, яке певним чином пов'язане з вихідним.

Наукова концепція – система поглядів, теоретичних положень, основних думок щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною головною ідеєю.

Концептуальність – це визначення змісту, суті, смислу того, про що йде мова.

Під принципом у науковій теорії розуміють найабстрактніше визначення ідеї. **Принцип** – це правило, що виникло в результаті об'єктивно осмисленого досвіду.

Поняття – це думка, відбита в узагальненій формі. Воно відбиває суттєві й необхідні ознаки предметів та явищ, а також взаємозв'язки. Якщо поняття увійшло до наукового обігу, його позначають одним словом або використовують сукупність слів – термінів. Розкриття змісту поняття називають його визначенням. Останнє має відповідати двом найважливішим вимогам:

- вказувати на найближче родові поняття;
- вказувати на те, чим дане поняття відрізняється від інших понять.

Поняття, як правило, завершує процес наукового дослідження, закріплює результати, отримані вченим особисто у своєму дослідженні. Сукупність основних понять називають понятійним апаратом тієї чи іншої науки.

Науковий факт – подія чи явище, яке є основою для висновку або підтвердження. Він є елементом, який у сукупності з іншими становить основу наукового знання, відбиває об'єктивні властивості явищ та процесів. На основі наукових фактів визначаються закономірності явищ, будуються теорії і виводяться закони.

Методологія наукового пізнання – вчення про принципи, форми і способи науково-дослідницької діяльності. **Метод дослідження** – це спосіб застосування старого знання для здобуття нового знання. Він є засобом отримання наукових фактів.

Наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на здобуття і використання нових знань.

Наукова діяльність існує в різних видах:

- 1) науково-дослідницька діяльність;
- 2) науково-організаційна діяльність;
- 3) науково-інформаційна діяльність;
- 4) науково-педагогічна діяльність;
- 5) науково-допоміжна діяльність та ін.

Кожен із зазначених видів наукової діяльності має свої специфічні функції, завдання, результати роботи.

2. Поняття наукового дослідження: основні ознаки та характеристики

У межах науково-дослідницької діяльності здійснюються наукові дослідження.

Наукове дослідження – цілеспрямоване пізнання, результати якого виступають як система понять, законів і теорій.

Наукове дослідження має об'єкт і предмет на пізнання яких воно спрямоване.

Об'єктом дослідження є процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для вивчення.

Предмет знаходиться в межах об'єкта, який вивчається.

Мета наукового дослідження включає визначення об'єкта, достовірність вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблення у науці принципів та методів пізнання для отримання корисних для діяльності людини результатів, впровадження в практику, отримання певного ефекту.

Завдання – це певні напрями дослідження, які дозволяють реалізувати поставлену мету.

Розрізняють дві форми наукових досліджень: **фундаментальні та прикладні**.

Фундаментальні наукові дослідження – наукова теоретична та (або) експериментальна діяльність, спрямована на здобуття нових знань про закономірності розвитку та взаємозв'язку природи, суспільства, людини.

Прикладні наукові дослідження – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на здобуття і використання знань для практичних цілей.

Наукові дослідження здійснюються з метою одержання наукового результату.

Науковий результат – нове знання, здобуте в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях наукової інформації у формі наукового звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття тощо.

Науково-прикладний результат – нове конструктивне чи технологічне рішення, експериментальний зразок, закінчене випробування, яке впроваджене або може бути впроваджене у суспільну практику.

Науково-прикладний результат може мати форму звіту, ескізного проекту, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, натурного зразка тощо.

До основних результатів наукових досліджень належать: наукові реферати; наукові доповіді (повідомлення) на конференціях, нарадах, семінарах, симпозіумах; дипломні, магістерські роботи; звіти про науково-дослідну (дослідно-конструкторську; дослідно-технологічну) роботу; наукові переклади; дисертації (кандидатські або докторські); автореферати дисертацій; депоновані рукописи; монографії; наукові статті; аналітичні огляди; авторські свідоцтва, патенти; алгоритми і програми; звіти про наукові конференції; бібліографічні покажчики та ін.

Суб'єктами наукової діяльності є: вчені, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, а також наукові установи, наукові організації, заклади вищої освіти III–IV рівнів акредитації, громадські організації у сфері наукової та науково-технічної діяльності.

Ознаки наукового дослідження:

- творчий характер – здобуття нових знань, установлення нових фактів;
- самостійність – прагнення запропонувати власне розв'язання поставлених завдань;
- наступність знань – послідовність зв'язку із попередніми дослідженнями у даній галузі, передбачення перспектив наступних досліджень;
- новизна та унікальність – обов'язкові елементи новизни різного ступеня: від узагальнення і конкретизації вже відомого – до принципово оригінальних підходів, технологій;
- зв'язок з іншими науками – розгалуження наукових галузей, утворення на їх перетині нових;
- органічний зв'язок теорії і практики – як найсуттєвіша умова вірогідності науково-педагогічного дослідження.

3. Вимоги до визначення наукових досліджень

Для дослідників-початківців дуже важливо мати уявлення про методологію та вимоги до визначення наукового дослідження, оскільки саме на перших кроках до оволодіння навичками наукової роботи найбільше виникає питань саме цього характеру.

Існує **шість основних вимог визначення наукового дослідження.**

1. Всяке наукове дослідження повинне бути визначене через найближчий рід і видову відмінність.

2. Визначення повинне бути розмірним, тобто обсяги означуваного і означального поняття повинні бути однакові.

3. Видовою відмінністю є ознака або група ознак, властивих тільки певному науковому дослідженню і відсутніх в інших, що належать до того ж роду.

4. Визначення не повинне містити логічного кола, тобто означуване дослідження не може визначатися за допомогою такого поняття, що саме стає ясним тільки через означуване поняття.

5. Визначення не може бути тільки негативним.

6. Воно не повинне містити в собі логічної суперечності.

Нечіткість у визначенні наукових досліджень зазвичай дуже утруднює, а іноді робить просто неможливим практичне використання його результатів.

Розпливчастість ознак – одна з основних помилок у визначенні наукових досліджень, які знижують наукову і практичну цінність роботи.

Іншими типовими помилками є такі: *неповне ділення обсягу понять наукових досліджень, занадто велике ділення, перехресне ділення і стрибок у діленні.*

4. Основні види наукових досліджень

Розрізняють *два види наукового дослідження*: емпіричне і теоретичне.

Теоретичними дослідженнями займаються спеціально до того підготовлені люди: професори, доценти, наукові співробітники, що працюють у наукових установах, а також у вищих навчальних закладах.

В емпіричному дослідженні, як правило, використовують такі методи, як спостереження, опис, експеримент. *При теоретичних дослідженнях*, поряд з цими методами використовують методи абстрагування, ідеалізації, аксіоматизації, формалізації, моделювання й ін.

Крім того, на емпіричному і теоретичному рівнях використовують такі логічні методи, як аналіз – синтез, індукція – дедукція й ін.

Відрізняються емпіричні і теоретичні дослідження також отриманими результатами. У першому випадку вони фіксуються у виді тверджень, правил, рекомендацій, у другому – це теоретичні знання: наукові концепції, закони і закономірності, відкриття і винаходи й ін.

Емпіричне дослідження здійснюється практичними працівниками, зайнятими професійної діяльністю. Отримані знання фіксуються у виді тверджень, правил, рекомендацій і ін.

Незважаючи на відмінність емпіричного і теоретичного знання, вони тісно між собою взаємозалежні: теоретичне дослідження будується на основі знань, фактів, виявлених у процесі вивчення реальної дійсності.

Емпіричний рівень дозволяє вивчати реальну дійсність, виявляти нові факти і явища, і на основі їхньої будувати узагальнення, робити висновки, давати практичні рекомендації. На теоретичному рівні висуваються загальні закономірності, що дозволяють пояснити взаємозв'язок раніше відкритих фактів і явищ, формулювати закони, на основі яких можливо пророчити розвиток майбутніх подій. Це лише загальна схема наукових досліджень, відкриття нових наукових законів. Перехід від емпіричного рівня до теоретичного означає якісний стрибок у знанні.

Ефективність наукових досліджень багато в чому залежить від того, які джерела вони використовує у своїй творчій діяльності: підходи, зразки, ідеї, технології й ін.

Виділяють **п'ять таких джерел**:

1) загальнолюдські гуманістичні ідеали, відбиті в так названому соціальному замовленні суспільства;

2) досягнення всього комплексу наук про людину: психології, педагогіки, валеології (науки про здоровий спосіб життя), до цього також можна додати філософію, соціологію, соціальну роботу;

3) теоретичні концепції і вітчизняний і закордонний досвід;

4) педагогічний потенціал навколишньої дитини соціального середовища (родини, школи, установ культури й ін.);

5) творчий потенціал працівників соціальної сфери (соціальних педагогів, соціальних працівників, соціальних психологів і ін.).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7.

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

Рейтинги студента із засвоєння дисциплін, захисту курсових робіт (проектів), проходження всіх видів практик (навчальної, виробничої, переддипломної), складання державних екзаменів, дипломного проектування (захисту випускних бакалаврських, дипломних робіт (проектів) і магістерських робіт) визначаються за 100-бальною шкалою.

Із 100 балів, призначених для визначення рейтингу з дисципліни, на оцінювання навчальної роботи студента (вивчення і засвоєння матеріалу змістових модулів) відводиться не більше 70 балів, а на підсумкову атестацію (складання екзамену чи заліку) – не більше 30 балів.

Для виставлення оцінок у екзаменаційну відомість, залікову книжку, академічну довідку та журнал рейтингової оцінки знань рейтинг студента у балах переводиться у національну (4-бальну) та ECTS оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – вімінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни (далі - рейтинг з дисципліни) $R_{\text{дис}}$ складається з рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ і рейтингу з атестації $R_{\text{АТ}}$.

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$$

Для допуску до атестації студент має набрати не менше 60 балів з кожного змістового модуля, а загалом – не менше, ніж 42 бали з навчальної роботи. Це означає, що в цілому студенту необхідно виконати такий мінімум робіт:

1) виконати всі експериментальні завдання (лабораторні роботи, розрахункові завдання), виступити з доповіддю на семінарах тощо;

2) уникнути штрафних санкцій лектора.

Студенти, які протягом навчального семестру набрали менше 42 балів з навчальної роботи, зобов'язані до початку екзаменаційної сесії підвищити свій рейтинг з навчальної роботи, інакше вони не допускаються до екзамену (заліку) з цієї дисципліни і матимуть академічну заборгованість. У кінці терміну засвоєння дисципліни студентам, які з поважних причин пропустили заняття, відводиться термін (1–2 тижні), протягом якого можна відпрацювати заборгованість (згідно з графіком відпрацювань пропущених занять, складеному на кафедрі) і підвищити свій рейтинг з навчальної роботи на більш високий.

Рейтинг студента з атестації $R_{\text{АТ}}$, яка проводиться виключно за тестовими технологіями, визначається за 100-бальною шкалою. Якщо на атестації з дисципліни (екзамені чи заліку) студент набрав менше 60 балів, то така атестація йому не зараховуються – одержані бали не додаються до набраних балів з навчальної роботи, і за студентом зберігається рейтинг (оцінка), визначений за формулою.

В іншому випадку рейтинг студента з дисципліни $R_{\text{ДИС}}$ обчислюється за формулою

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + 0,3 \cdot R_{\text{АТ}}$$

Рейтинг з дисципліни, як і рейтинг з навчальної роботи, округлюється до цілого числа. Він заноситься в екзаменаційну відомість і журнал рейтингової оцінки знань студента. Рейтинг студента з дисципліни переводиться в національну оцінку та оцінку ECTS згідно з табл. 1, які заносяться в екзаменаційну відомість, залікову книжку (лише за 4-бальною шкалою), академічну довідку і журнал рейтингової оцінки знань студента.

Для занесення національної (4-бальної) оцінки та оцінки ECTS у додаток до диплому і академічну довідку рейтинг з дисципліни, яка викладається понад один семестр, визначається деканатом відповідного факультету як середньозважена величина рейтингів з дисципліни за кожний семестр.

Студентам, які успішно завершили засвоєння дисципліни, виконуючи всі вимоги робочого навчального плану, присвоюються кредити ECTS, призначені для дисципліни робочим навчальним планом. Кредити ECTS записуються в журнал рейтингової оцінки знань студента.

ТЕМИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів над темами в межах дисципліни «Методика та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» передбачає:

1. самостійне вивчення частини курсу шляхом конспектування лекцій, написання контрольних робіт, рефератів, повідомлень, виступів на семінарських заняттях;
2. роботу з першоджерелами наукового та публіцистичного характеру, підручниками та періодичною літературою;
3. позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих питань на студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

ОРІЄНТОВАНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЙ

з навчальної дисципліни

«Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності»

1. Апробація наукових досліджень.
2. Державна система інтелектуальної власності.
3. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини.
4. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.
5. Історія виникнення університетів у світі і в Україні.
6. Математичне планування експерименту з одночасним проведенням експериментального дослідження. Обробка та аналіз отриманих результатів.
7. Міжнародна система інтелектуальної власності.
8. Методи наукового пізнання: форми та умови застосування в економічних дослідженнях.
9. Методи спостереження й опитування в системі збору інформації для досліджень.
10. Моделювання та його роль у прикладних наукових дослідженнях.
11. Наука: передумови виникнення та етапи розвитку.
12. Наукова школа, її ознаки та роль у розвитку науки.
13. Науковий стандарт про зміст, структуру і форми наукового звіту про дослідження.
14. Наукові теорії, їх класифікація та роль у розвитку науки.
15. Парадигми економічної науки та їх еволюція.
16. Поняття наукової новизни та її форми.
17. Поняття, основні види і функції наукових публікацій.
18. Принципи інформатики в науково-дослідній діяльності.
19. Роль категорій діалектики в дослідженні економічних систем (на прикладах).

20. Систематизація та системний підхід в науці.
21. Система інтелектуальної власності.
22. Способи і критерії оцінки результатів наукових досліджень.
23. Сутнісні аспекти методології та методики наукового дослідження.
24. Сутність науки та її класифікація.
25. Наукова діяльність та структура наукового дослідження.
26. Сутність наукового стилю та його особливості в різних видах наукових і навчально-методичних робіт.
27. Техніка написання тексту наукового дослідження.
28. Філософські та загальнонаукові принципи в економічному дослідженні.
29. Форми наукових досліджень.
30. Тема за вибором студента (затверджена викладачем).

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота є однією з форм самостійної роботи здобувачів другого рівня вищої освіти, яка передбачає створення умов для як найповнішої реалізації творчих можливостей і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Вибіркове індивідуальне завдання передбачає підготовку тез, статті, роботи на конкурс, участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ
з навчальної дисципліни
«Методологія та організація наукових досліджень з основами
інтелектуальної власності»

1. Виникнення та еволюція науки.
2. Поняття, цілі та функції науки.
3. Структурні елементи науки та їх характеристика.
4. Методологічні принципи науки.
5. Наукознавство: суть, його розділи та завдання.
6. Класифікація наук.
7. Організація наукової діяльності в Україні.
8. Наукова комунікація: суть, основні елементи та її роль для розвитку науки.
9. Класифікація наукової комунікації.
10. Наукова школа: ознаки та функції.
11. Основні функції методології дослідження.
12. Основні принципи методології дослідження.
13. Суть фундаментальних принципів: принцип ізоформізму та принцип детермінізму.
14. Основні загальнонаукові принципи дослідження.
15. Різниця між методом та методикою наукового дослідження.
16. Методи і техніка дослідження.
17. Метод як спосіб пізнання: визначення, функція та ознаки.
18. Класифікація методів пізнання.
19. Загальні вимоги до емпіричних методів дослідження.
20. Методи емпіричного дослідження: вимірювання, порівняння, узагальнення.
21. Спостереження як емпіричний метод наукового дослідження.
22. Послідовність підготовки та проведення спостереження.
23. Сутність методу експерименту та види експерименту.
24. Етапи проведення експерименту:
25. Методи теоретичного дослідження: Загальнонаукові методи дослідження та їх характеристика.
26. Суть індуктивного та дедуктивного теоретичних методів наукового дослідження.
27. Зміст методів порівняння, формалізації та абстрагування.
28. Сутність гіпотетичного підходу при проведенні наукового дослідження на теоретичному рівні.
29. Сутність аксіоматичного підходу при проведенні наукового дослідження на теоретичному рівні.
30. Сутність хронологічного (історичного) методу теоретичного дослідження.
31. Конкретно-наукові методи дослідження та їх характеристика.

- 32.Різниця між фундаментальними та прикладними науковими дослідженнями.
- 33.Методологічні принципи, які забезпечують системну спрямованість наукового дослідження і практичного пізнання об'єкта.
- 34.Види та ознаки наукового дослідження.
- 35.Процес наукового дослідження, його характеристика.
- 36.Основні етапи проведення наукового дослідження.
- 37.Вибір теми наукового дослідження та її обґрунтування.
- 38.Визначення робочої гіпотези.
- 39.Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження.
- 40.Мова і стиль наукового дослідження.
- 41.Роль наукового факту у дослідженні.
- 42.Наукова теорія як форма узагальнення та систематизації знань.
- 43.Напрямок, проблема, тема у науково-дослідних розробках.
- 44.Теоретичні і прикладні наукові дослідження.
- 45.Структура і правила оформлення звіту про виконану науково-дослідну роботу.
- 46.Бібліографічний апарат наукових досліджень.
- 47.Інформаційний пошук у процесі науково-дослідної роботи.
- 48.Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
- 49.Наукова монографія: види та композиційна структура.
- 50.Наукова стаття: вимоги до написання.
- 51.Тези наукової доповіді: вимоги до написання.
- 52.Методичні прийоми викладу наукового матеріалу.
- 53.Техніка написання тексту.
- 54.Реферат: визначення, види, структура.
- 55.Доповідь: методи написання та специфіка.
- 56.Правила оформлення публікацій.
- 57.Типові помилки при підготовці публікацій і доповідей.
- 58.Використання програми Microsoft Word для оформлення наукових робіт.
- 59.Загальна схема наукового дослідження. Складання плану роботи.
- 60.Роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів.
- 61.Поняття інформації, її види.
- 62.Структура та властивості економічної інформації.
- 63.Вимоги до інформації.
- 64.Види та форми джерел наукової інформації.
- 65.Джерела інформації глобальної мережі Інтернет.
- 66.Організації, що орієнтовані на роботу в Інтернеті.
- 67.Засоби пошуку, отримання та перегляду Web-документів.
- 68.Захист інформації в Internet.
- 69.Бази даних в наукових дослідженнях.

- 70.Бази даних, національні та міжнародні банки даних та галузеві системи наукової інформації.
- 71.Збір та систематизація інформації.
- 72.Система інформаційного забезпечення наукового дослідження.
- 73.Сутність інформаційних ресурсів, їх структура.
- 74.Основні способи пошуку в Інтернеті.
- 75.Мета створення пошукових каталогів.
- 76.Пошукові системи: сутність та види.
- 77.Переваги пошукових систем у порівнянні з каталогами й добірками посилань.
- 78.Метапошукова система: сутність та призначення.
- 79.Загальні вимоги до оформлення наукових робіт (титульна сторінка, розмір і тип шрифту, параметри сторінки, міжрядковий інтервал тощо).
- 80.Оформлення посилань.
- 81.Оформлення таблиць і додатків.
- 82.Формування списку використаних джерел.
- 83.Правила формування презентації. Використання програмних продуктів Microsoft Power Point, OpenOffice Impress та платформи Flash для мультимедійних презентацій.
- 84.Результати творчої діяльності як об'єкти правової охорони.
- 85.Джерела права інтелектуальної власності.
- 86.Об'єкти права інтелектуальної власності. Поняття виключних прав.
- 87.Суб'єкти права інтелектуальної власності.
- 88.Первинні суб'єкти права інтелектуальної власності.
- 89.Похідні суб'єкти права інтелектуальної власності.
- 90.Державна та міжнародні системи інтелектуальної власності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV.URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3793-XII.URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
4. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII.URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
5. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII.URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
6. Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР.URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95>
7. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII.URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
8. Про охорону прав на зазначення походження товарів : Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV.URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14>
9. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII.URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
- 10.Бернська конвенція з охорони літературних та художніх творів від 24.04.1971 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_051.
- 11.Антошкіна Л.І., Стеченко Д.М. Методологія економічних досліджень : Підручник. К. : Знання, 2015. 311 с.
- 12.Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи : навч. посіб. Київ : КДЛУ Форум, 2014. 270 с.
- 13.Астрелін І.М., КонцевойА.Л., КонцевойС.А. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : НТУУ «КПІ», 2017. 315 с.
- 14.Берко Ю.А. Організація наукового дослідження, написання та захист магістерських дисертацій: Навчальний посібник. Львів : «Новий світ – 2000», 2010. 282 с.
- 15.Білуха М.Т. Основи наукових досліджень. К. : Вища школа, 2011. 271 с.
- 16.Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень : Навчальний посібник. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
- 17.Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.
- 18.Галаєва Л.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень. К. : НУБіПУУкраїни, 2014. 94 с.

19. Галаєва Л. В. *Методологія та організація наукових досліджень*. К.: НАУ, 2012. 78 с.
20. Ганін В. І., Ганіна Н. В., Гурова К. Д. *Методологія соціально-економічного дослідження: навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2012. 224 с.
21. Головій В.М., Кузькін Є.Ю., Піддубна Л.В. *Основи наукової діяльності: методологія, організація, оформлення результатів* : Навчальний посібник. К. : «Хай-Тек Пресс», 2010. 344 с.
22. Горнісевич А.М., Болюлий С.М. *Міжнародні договори України з питань інтелектуальної власності* К. : Ін-т інтел. власн. і права, 2013. 442 с.
23. Горнісевич А.М. *Міжнародні стандарти захисту прав інтелектуальної власності. Наука та інновації*. 2011. № 3. С. 49–53.
24. Грабченко А.І., Федорович В.О., Гаращенко А.М. *Методи наукових досліджень: Навч. посібник*. Х. : НТУ «ХП», 2015. 142 с.
25. Гуроров О.І. *Методологія та організація наукових досліджень* : посібник. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.
26. Дахно І.І. *Право інтелектуальної власності* : Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2015. 278 с.
27. Демківський А.В., Безус П.І. *Основи методології наукових досліджень* : навч. посібник. К. : Академія муніципального управління, 2012. 276 с.
28. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. *Методологія наукових досліджень: навч. посіб.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
29. *Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посібник / за ред. А. А. Мазаракі*. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2010. 280 с.
30. Журавська Н.С. *Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: навчально-методичний посібник*. Ніжин: Лисенко М.М., 2016. 400 с.
31. Зоря С. Ю. *Особливості захисту інтелектуальної власності у міжнародному праві. Теорія та практика державного управління*. 2016. № 1 (52). С. 1-6.
32. Кислий В.М. *Організація наукових досліджень: навчальний посібник*. Суми : Університетська книга, 2011. 224 с.
33. Колесников О. В. *Основи наукових досліджень: навч. посіб.* К.: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
34. Конверський А. Є. *Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студ.* К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
35. Корягін М. В., Чік М. Ю. *Основи наукових досліджень: навч. посіб.* К.: Алерта, 2014. 622 с.

36. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтава: Оріяна, 2012. 180с.
37. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. пос. К.: Кондор, 2016. 206 с.
38. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. К.: НТУУ «КПІ», 2012. 238 с.
39. Мокін Б. І., Мокін О. Б. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
40. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 352 с.
41. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / Е. В. Колісніченко. Суми: Сумський державний університет, 2012. 83 с.
42. Оспіщев В.І., Кривошей В.В. Технологія наукових досліджень в економіці: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 255 с.
43. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2013. 336 с.
44. Потехіна В.О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 414 с.
45. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності: галузеві аспекти: монографія / О.П. Орляк, О. Д. Святоцький, Т.С. Демченко та ін. К.: НДІВ АПрН України, 2012. 416 с.
46. Ромашко А. С., Верба І. І., Пригода В. В. Міжнародні договори та угоди у сфері інтелектуальної власності: Навч. посіб. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 160 с.
47. Солощук М., Капынос М., Лерентович Е. Введення в інтелектуальну власність (тема 1). Інтелектуальна власність. 2012. № 1. С. 69–77.
48. Федішин І. Б. Методологія та організація наукових досліджень (опорний конспект лекцій для магістрів напрямку «Менеджмент»). Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. 116 с.
49. Цибульов П. М. Введення до інтелектуальної власності. К.: ДІВ, 2014. 124 с.
50. Чмиленко Ф. О., Жук Л. П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Д.: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
51. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К.: Знання-Прес, 2011. 308 с.
52. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Львів: ЛНУ, 2011. 179 с.
53. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2013. 124 с.

Підписано до друку 17.05.2021. Формат 60×84/16.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. – 5,8.
Наклад 50 прим. Зам. № 210341

Віддруковано у редакційно-видавничому центрі НУБіП України
вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, тел.: 527-81-55
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4097 від 17.06.2011